

Vlaanderen
is landbouw & visserij

DUURZAAM
DIERVOEDER

DUURZAME
DIERLIJKE
PRODUCTIE

MEER
PLANTAARDIGE
EIWITTEN

EIWITACTIEPROGRAMMA

MEER
NIEUWE
EIWITTEN

DUURZAME
CONSUMPTIE

MEER
PRODUCT
DIVERSITEIT

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ

www.vlaanderen.be/landbouw

VLAAMSE
EIWITSTRATEGIE:
ACTIEPROGRAMMA
2022

DEPARTEMENT LANDBOUW & VISSERIJ

Colofon

Samenstelling

Departement Landbouw en Visserij

Verantwoordelijk uitgever

Patricia Declercq, secretaris-generaal Departement Landbouw en Visserij

Depotnummer

D/2022/3241/181

Lay-out

Vlaamse overheid

Voor meer informatie over het rapport kunt u contact opnemen met evelien.decuypere@lv.vlaanderen.be of met het generiek mailadres voedsel@lv.vlaanderen.be.

Vermenigvuldiging en/of overname van gegevens zijn toegestaan mits de bron expliciet vermeld wordt: Departement Landbouw en Visserij (2022) *Vlaamse eiwitstrategie: actieprogramma 2022*, Brussel.

Graag vernemen we het als u naar dit rapport verwijst in een publicatie. Als u een exemplaar ervan opstuurt, nemen we het op in onze bibliotheek.

Wij doen ons best om alle informatie, webpagina's en downloadbare documenten voor iedereen maximaal toegankelijk te maken. Als u echter toch problemen ondervindt om bepaalde gegevens te raadplegen, willen wij u hier graag bij helpen. U kunt steeds contact met ons opnemen.

Samenvatting	1
Situering: van eiwitstrategie naar actieprogramma	3
1. De eiwitstrategie	3
2. Projectoproep 'Realisatie eiwitstrategie'	4
3. Een stuurgroep en negen eiwitploegen	5
4. Opmaak van het eiwitactieprogramma	6
Leeswijzer	7
Duurzaam diervoeder	8
1. Overzicht	9
2. Samenwerking in de keten	9
1. Demonstratieproject sojavrije varkens en kippen	9
2. Eiwitproject LUZEX	10
3. Eiwitproject Veldbonen, van veld tot voer	10
3. Sensibilisering	11
4. Bekendmaken van krachtvoederwaardeprijzen van nevenstromen in voederrantsoenen	11
5. Opmaak benchmarkrapporten voor gebruik van nevenstromen in veevoederindustrie	12
6. Begeleiden en sensibiliseren van rundveehouders richting een optimale benutting van eiwitrijk ruwvoeder	12
7. Eiwitproject Gras@vies	13
8. Demonstratieproject 'Potentieel voor eiwittransitie met veldbonen van lokale teelt'	13
9. Demonstratieproject 'Bouwstenen voor de Vlaamse sojateelt en -keten'	14
4. Subsidie	15
10. VLIF-steun voor investeringen m.b.t. lokale voederwinning of -verwerking	15
11. Uitbreiding VLIF-steun voor investeringen m.b.t. lokale voederwinning of -verwerking	15
5. Randvoorwaarden	16
12. Aankoop duurzame sojacentificaten	16
Duurzame dierlijke productie.....	17
1. Overzicht	17
2. Samenwerking in de keten	18
13. Samenwerkingsverband rond duurzame verdienmodellen in de veehouderij	18
14. Convenant Enterische Emissies	19
15. Update Duurzaamheidsmonitor Melkvee	19
3. Sensibilisering	20
16. Begroting van stikstof-, fosfor- en eiwitstromen in het agrovoedingssysteem in Vlaanderen: indicatoren voor efficiëntie en circulariteit	20
17. Opleidingen in ecologische voetafdrukberekeningen voor de diervoederfabrikanten	20
18. Veehouders begeleiden in duurzame bedrijfsvoering	21
4. Subsidie	22
19. VLIF-steun voor productieve investeringen in duurzame stallen, verwerking dierlijke producten op de hoeve en korte keten verkoop	22
20. Subsidie voor voedermanagement bij melkvee (pre-ecoregeling)	23
21. Subsidie voor voedermanagement bij melkvee (ecoregeling)	23
22. Steun voor opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf	23
23. Innovatieve technieken en ontwikkeling extra ondersteunen	24
6. Randvoorwaarden	25
24. Verminderen uitstoot methaan met behulp van voedertechnische maatregelen	25
25. Maximale normen hanteren van ruw eiwit en fosfor in pluimvee- en varkensvoeder	25
Meer plantaardige eiwitten.....	26
1. Overzicht	26
2. Samenwerking in de keten	27
26. EIP-project KIPEi	27
27. EIP-project KIK-LOVE	28

////////////////////////////////////

2.	Samenwerking in de keten	54
65.	Green Deal Eiwitshift op ons bord	55
66.	Eiwitproject 'Een boon voor Leuven'	55
67.	Eiwitproject 'Een boon voor A'	56
3.	Sensibilisering	57
68.	TV-campagne: Kies voor verse groenten en fruit van bij ons	57
69.	Sensibiliseren ouders en opvoeders: Gezond gebeten voor kiddies, yum mies en homies	57
70.	Sensibiliseren consument rond eetbare insecten	58
71.	Informer en sensibiliseren van voedings- en gezondheidsprofessionals rond een diverse eiwitname	58
72.	Implementatie van aanbevelingen voedingsdriehoek voor gezonde en milieuverantwoorde voeding in communicatie, richtlijnen, materialen en projecten	59
73.	Eiwitproject PEUL-CHAIN: sensibiliseringscampagne peulvruchten	60
74.	Voedselconsumptiepeiling 2023	61
75.	Consumptiegedrag van de Vlaamse consument opvolgen	61
76.	Sensibilisering van de consument over lokale en duurzame aquacultuur	62

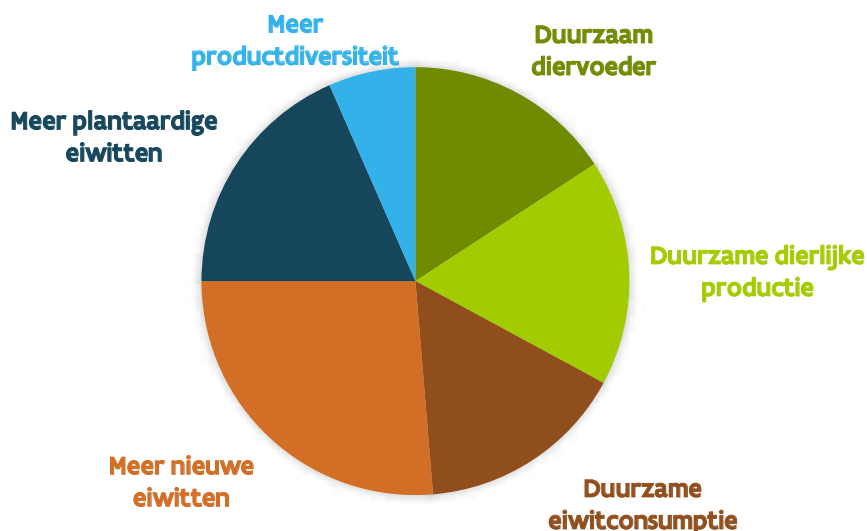
SAMENVATTING

Dit eiwitactieprogramma 2022 geeft uitvoering aan de eiwitstrategie 2021 - 2030. Dit is een eerste set van acties die jaarlijks geactualiseerd en aangevuld wordt in een voortgangsrapportage.

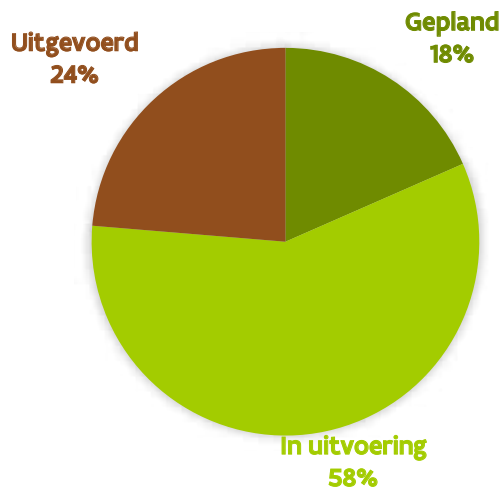
De verduurzaming en diversificatie van de productie en consumptie van eiwitten, het kerndoel van de eiwitstrategie, past binnen de Vlaamse voedselstrategie en het relanceplan, waarmee de Vlaamse regering, samen met heel wat partners, het voedselsysteem de komende jaren veerkrachtiger en innovatiever wil maken en wil klaarstomen voor de toekomst.

In totaal omvat het actieprogramma 76 acties. Hiervan staan 32 acties volledig op conto van de Vlaamse eiwitstrategie (deze waren er niet geweest zonder de Vlaamse eiwitstrategie): de 19 lopende projecten 'realisatie eiwitstrategie' en 13 acties uit de [eiwitploegen](#). De overige 44 acties zijn relevante acties die uitgevoerd worden/werden door minstens één van de partners van de eiwitstrategie, met een rechtstreekse link naar minstens één van de doelstellingen van de eiwitstrategie en met een mogelijk *spill-over*-effect naar andere acties / partners. Deze bieden inspiratie of een platform voor toekomstige acties.

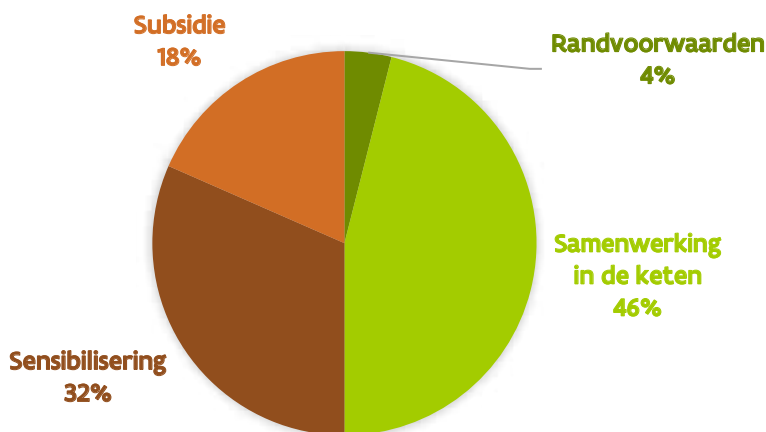
De verdeling van de 76 acties over de zes strategische doelstellingen van de eiwitstrategie is vrij evenwichtig, met uitzondering voor de doelstelling 'meer productdiversiteit' die momenteel vijf acties telt. De doelstelling 'meer nieuwe eiwitten' heeft met 20 acties het grootste gewicht. Dit is voornamelijk te verklaren doordat deze eiwitbronnen nieuw zijn en nog veel groeipotentieel hebben met behulp van samenwerking in de keten, sensibilisering en subsidies.

De meeste acties (44) zijn in uitvoering. 18 acties werden recent uitgevoerd en 14 acties zijn gepland en dus nog in de idee-fase. De acties die uitgevoerd werden, omvatten eveneens acties die een continu vervolg hebben, zoals bijvoorbeeld subsidies die nu nog van kracht zijn.

Wat betreft het type van de acties, ligt het zwaartepunt op samenwerking in de keten (34 acties) en sensibilisering (24 acties). De focus ligt immers ook op acties waarvoor samenwerking binnen de keten, of tussen beleid, onderzoek en/of sector nodig is. Dat is ook de reden waarom de partners van de eiwitstrategie op regelmatige basis blijven samenkomen.

32 verschillende partners of partnerschappen nemen de lead om één of meerdere acties uit te voeren. De Vlaamse eiwitstrategie is en blijft dus een mooie samenwerking tussen vele Vlaamse partners uit de sector, het beleid en het onderzoek.

Investerings in de eiwitstrategie dragen bij tot het economische herstel en de ontwikkeling van nieuwe mogelijkheden voor alle schakels in de agrovoedingsketen.

Dit actieprogramma 2022 geeft uitvoering aan de eiwitstrategie.

2. PROJECTOPROEP 'REALISATIE EIWITSTRATEGIE'

In het kader van het plan Vlaamse Veerkracht (relanceplan) vond er in 2021 een projectoproep 'Realisatie eiwitstrategie' plaats. De projecten binnen deze oproep moesten nieuwe samenwerkingsverbanden creëren rond duurzame en gezonde eiwitten voor mens en/of dier en zo bijdragen aan het einddoel van de strategie: een duurzamere, diverse en toekomstgerichte eiwitvoorziening in Vlaanderen.

De Vlaamse minister van Economie, Innovatie, Werk, Sociale Economie en Landbouw keurde 19 projecten goed die het aanbod van eiwitten voor dierlijke en menselijke consumptie in Vlaanderen versterken en trekt daarvoor 3,5 miljoen euro uit.

- 8 projecten zorgen voor een meer divers aanbod door nieuwe eiwitten zoals insecten, micro-algen, microbiële en eiwitten uit schimmels te integreren in voeding voor dier en mens. Bij een aantal projecten krijgen ook nevenstromen zoals aardappelschillen en preiloof een tweede leven.

- Door ketenontwikkeling, praktijkonderzoek en advies rond gras(klaver), luzerne en veldbonen dragen 3 projecten bij aan de doelstelling 'duurzame diervoeders' en dringen zo het gebruik van ingevoerde soja en gewasbeschermingsmiddelen terug in de varkens-, pluimvee- en rundveehouderij.
- 8 projecten spelen ten slotte in op de verbreding en verduurzaming van het eiwitaanbod voor de consument: door nieuwe samenwerkingsverbanden, sensibilisering en/of praktijkonderzoek worden producent, consument en de schakels hiertussen gestimuleerd om meer plantaardige eiwitgewassen en/of -producten te produceren, verwerken, verkopen en consumeren. De eiwitten die in deze projecten aan bod komen zijn lokale soja, noten en peulvruchten zoals rode bonen, gele erwten en kikkererwten.

3. EEN STUURGROEP EN NEGEN EIWITPLOEGEN

De stuurgroep van de eiwitstrategie bestaat uit de partners van de eiwitstrategie, namelijk alle organisaties die de eiwitstrategie mee vormgaven en ondertekenden (zie [De eiwitstrategie](#)). Ook na de lancering van deze eiwitstrategie blijft deze stuurgroep actief. De voornaamste activiteiten zijn: Implementeren van eiwitstrategie door ontwikkelen van actieprogramma

- Voortgangsrapportage opmaken
- Actie(s) ondernemen en leden aanzetten tot actie
- Linken leggen tussen acties via plenair en thematisch overleg (bv. onderzoeksresultaten vertalen naar sensibiliserings- of andere acties)
- Doelstellingen verfijnen: waar willen we landen?
- Ambassadeur zijn van de strategie en deze uitdragen naar een breed doelpubliek

Vanaf de start van de eiwitstrategie in 2021 werden, in de schoot van de stuurgroep, werkgroepen ('ploegen') opgericht rond een aantal thema's met als doel het identificeren en aanpakken van knelpunten en ontbrekende acties die samenwerking vereisen. Waar nodig werden hier ook andere organisaties buiten de ploeg bij betrokken. De mature acties zijn opgenomen in het actieprogramma. Ideeën die nog moeten rijpen, stromen op een later tijdstip door.

Volgende ploegen werden opgericht, met telkens een trekkende 'coach' (organisatie tussen haakjes):

1. consumptie plantaardige eiwitgewassen (VLAM)
2. emissies veehouderij (Departement Landbouw en Visserij)
3. insecten (Departement Landbouw en Visserij)
4. lokaal veevoeder (Boerenbond)
5. nieuwe eiwitten: knelpunten (Fevia Vlaanderen)
6. opbouw eiwitketen (Flanders' FOOD)
7. teelt plantaardige eiwitgewassen (Boerenbond)
8. valorisatie nevenstromen (Departement Landbouw en Visserij)
9. verdienmodellen veehouderij (Boerenbond)

ACTIEPROGRAMMA

DUURZAAM DIERVOEDER

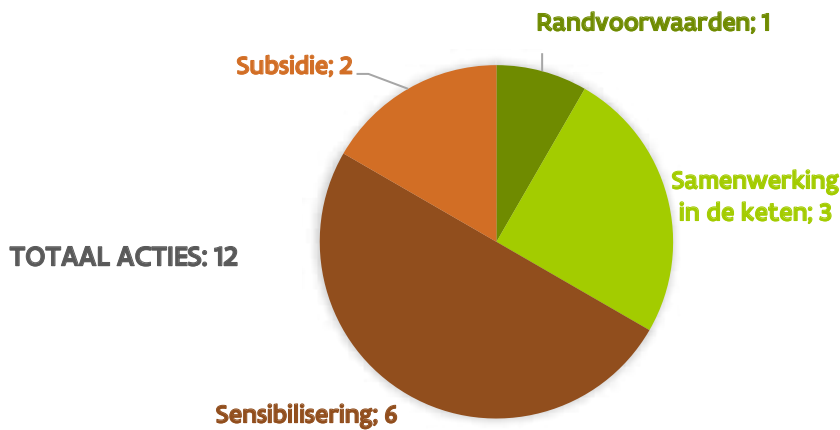
De Vlaamse landbouwer kan zelf meer eiwitrijk diervoeder produceren: veldbonen, erwten, soja, klaverrijke graslanden en mengteelten. Dan moet er minder soja uit overzeese gebieden worden ingevoerd. Tegen 2030 moet alle soja in de Belgische diervoederindustrie een duurzaamheidslabel hebben en moet de helft van de gebruikte grondstoffen voor veevoeder bestaan uit nevenstromen van de voedings- en biobrandstoffenindustrie.

Doelstellingen:

- Maximaal 10% van voeder bestaat uit geïmporteerde soja (in 2020: 11,5%)
- 100% van soja voor veevoeder heeft duurzaamheidslabel (in 2020: 365.000 ton of 50%)
- 50% of bijna 4 miljoen ton van de gebruikte grondstoffen voor veevoeder geproduceerd door mengvoederindustrie bestaat uit nevenstromen van de voedings-en biobrandstoffenindustrie (in 2020: 3,5 miljoen ton of 45%)

1. OVERZICHT

2. SAMENWERKING IN DE KETEN

Actie	Trekker	Status
Demonstratieproject sojavrije varkens en kippen	Proef- en Vormingscentrum voor de landbouw	
Eiwitproject LUZEX	ILVO (partner Agrolink)	
Eiwitproject Veldbonen, van veld tot voer	PIBO Campus	

1. Demonstratieproject sojavrije varkens en kippen

Status:

Context: de komende jaren zijn cruciaal in het verminderen van de CO₂-uitstoot en de adaptatie aan het wijzigende klimaat. Ook de landbouwsector heeft hier een belangrijke rol en staat onder druk om zijn ecologische voetafdruk te verlagen. Waar dieren vroeger werden gehouden om reststromen te verwerken, is de moderne veehouderij afhankelijk van grondstoffen die ingevoerd worden vanuit de hele wereld. De omvangrijkste is soja uit Zuid-Amerika. Sojaschroot is een erg interessante grondstof vanwege het hoge eiwitgehalte, de goede verteerbaarheid en erg interessante aminozuursamenstelling. Op dit moment is het dus nutritioneel de meest efficiënte eiwitbron, maar ze gaat gepaard met grote milieukosten. De afhankelijkheid van eiwit van buiten Europa zorgt ervoor dat er diverse initiatieven genomen worden om meer lokaal eiwit te produceren (Onderdeel van de Europese “Farm to Fork”-strategie).

Inhoud actie:

- ❖ demonstreren dat alternatieve Europese eiwitbronnen bruikbaar zijn als grondstoffen om in varkens- en kippenvoerders in te mengen
- ❖ demonstreren dat het mogelijk is om hierrond een rendabel productieverhaal te bouwen. Dit zal worden gedemonstreerd door een sojavrije kippen- en varkensproductie.

Timing: 1 april 2021 – 31 maart 2023

Actoren:

Proef- en Vormingscentrum voor de Landbouw	Algemeen Boeren Syndicaat	Proefbedrijf Pluimveehouderij	Inagro (partner Agrolink)	ILVO (partner Agrolink)
--	---------------------------	-------------------------------	---------------------------	-------------------------

2. Eiwitproject LUZEX

Status:

Context: klaver en luzerne zijn eiwitrijke voeders die zonder stikstofbemesting geteeld kunnen worden, erg droogtetolerant zijn en een gunstig effect kunnen hebben op de bodemkwaliteit. Deze voordelen maken klaver en luzerne robuustere teelten met stabielere opbrengsten in vergelijking met andere plantaardige eiwitgewassen, zoals veldboon, erwten en soja.

Inhoud actie:

- ❖ faciliteren van de extractie van luzerne- en klavereiwit, dat de ideale aminozuursamenstelling heeft voor de toepassing in veevoerders en zelfs in humane voeding
- ❖ ontwikkeling van een regionale keten rond luzerne
- ❖ opname van luzerne in de vruchtwisseling op Vlaamse akkerbouw- en groentebedrijven (biologisch en/of gangbaar)
- ❖ valoriseren van eiwitextract van luzerne en klaver in het rantsoen van kippen of varkens

Timing: 4 april 2022 – 29 maart 2024

Actoren:

5 (biologische) landbouwbedrijven: Bert Dhaene, José Metsu, Tom Van Hoey, Isabeth nv en Biovar.be	ILVO (partner Agrolink)	Colruyt	Inagro (partner Agrolink)	Trotec
---	-------------------------	---------	---------------------------	--------

3. Eiwitproject Veldbonen, van veld tot voer

Status:

- ❖ individueel begeleiden van rundveehouders om eiwit uit ruwvoer optimaal te benutten in het rantsoen
- ❖ organisatie van een lerend netwerk rond zomer-/najaarstalvoeding om gras dat nog niet optimaal benut wordt, maximaal te valoriseren als kwalitatief ruwvoer

Timing: doorlopend

Actoren:

Boerenbond

7. Eiwitproject Gras@vies

Status:

Context: in de rundveehouderij is het mogelijk om voor de mens inefficiënt plantaardig eiwit om te zetten naar hoogwaardig dierlijk eiwit. Er is hierbij niet enkel nood aan energierijke gewassen, maar ook plantaardig eiwit. Grasklaver kan hierbij een oplossing bieden, omdat dit gewas efficiënt en lokaal geteeld kan worden en vele troeven heeft op ecologisch vlak. Maar het gewas heeft zo zijn uitdagingen en ook de efficiëntie kan potentieel geoptimaliseerd worden.

Inhoud actie: ontwikkelen van een adviesdienst die landbouwers ondersteunt om van grasklaver een succesverhaal te maken en op die manier de eiwitvoorziening van eigen bodem te versterken

Timing: 1 juli 2022 – 30 juni 2024

Actoren:

3 landbouwbedrijven: Marc Mijnenonckx, Koen Op 't Roodt en Hans Peeters	ILVO (partner Agrolink)	Inagro (partner Agrolink)	Proef- en Vormingscentrum voor de Landbouw	PIBO Campus	Boerenbond	MilkBE	Hooibeekhoeve (partner Agrolink)
---	-------------------------	---------------------------	--	-------------	------------	--------	----------------------------------

8. Demonstratieproject 'Potentieel voor eiwittransitie met veldbonen van lokale teelt'

Status:

Context: in Vlaanderen is er een grote vraag naar eiwitrijke voedergewassen, waardoor het afhankelijk is van geïmporteerde soja. In dit demoproject wordt de teelt van winterveldbonen als alternatief voorgesteld aan zowel akkerbouwers als veehouders.

//

Inhoud actie: demonstreren van de mogelijkheden van veldbonen vanaf de teelt, over de na-oogsttechnologie tot de daadwerkelijke implementatie ervan in een voederproef, en dit ter vervanging van soja als eiwitbron in rantsoenen op rundveebedrijven. Zie ook [Potentieel voor eiwittransitie met veldbonen van lokale teelt](#)

Timing: 1 maart 2021 – 28 februari 2023

Actoren:

Inagro (partner Agrolink)	ILVO (partner Agrolink)	HOGent (partner Agrolink)	UGent (partner Agrolink)	Hooibeeke oeve (partner Agrolink)	Proef- en Vormingsc entrum voor de Landbouw	Landbouw centrum voor Voederge wassen	PIBO Campus
---------------------------------	-------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	--	---	---	----------------

9. Demonstratieproject ‘Bouwstenen voor de Vlaamse sojateelt en -keten’

Status:

Context: droge sojabonen kunnen tot humane voeding of diervoeder verwerkt worden. Deze grondstof wordt vandaag door de in Vlaanderen gevestigde voedingsbedrijven en mengvoederfabrikanten geïmporteerd. Lokale teelt van soja wordt op initiatief van het ILVO al enkele jaren bestudeerd. De eerste grote stappen op het vlak van teelttechniek zijn gezet binnen een vierjarig VLAIO-landbouwtraject ‘Introductie van de sojateelt in Vlaanderen’ (2013-2017), dat in 2019 een vervolg kreeg met het LA-traject ‘Naar een duurzame en rendabele sojateelt in Vlaanderen’. Het is een uitdaging om de groeiende interesse voor nieuwe teelten zoals soja af te stemmen op de voortschrijdende kennis en de lokale sojaketen in ontwikkeling. Want die scheppen samen de randvoorwaarden voor een rendabele teelt.

Inhoud acties:

- ❖ opgedane kennis uit het eerste en tweede VLAIO-landbouwtraject rond sojateelt breder verspreiden
- ❖ nieuwe bouwstenen (kennis & ketencontacten) aanreiken die de drempels voor de introductie van deze teelt verlagen
- ❖ op praktijkpercelen van pioniers demonstratieplatformen inrichten rond de thema’s inoculatie, zaai, beregening en oogst

Zie ook [Bouwstenen voor de Vlaamse sojateelt en -keten](#)

Timing: 1/03/2021 – 28/02/2023

Actoren:

Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant (partner Agrolink)	Inagro (partner Agrolink)	PIBO Campus	ILVO (partner Agrolink)
--	------------------------------	----------------	----------------------------

❖ ontbrekende investeringen onderzoeken en zo nodig ondersteunen, zoals toasters
Deze actie kwam tot stand binnen de ploeg 'lokaal veevoeder'.

Timing: vanaf 2022

Actoren:

Boerenbond | Departement Landbouw en Visserij

5. RANDVOORWAARDEN

Actie	Trekker	Status
Aankoop van duurzame sojacentificaten	Belgian Feed Association	

12. Aankoop duurzame sojacentificaten

Status:

Context: momenteel is soja nog steeds een belangrijke eiwitbron in veevoerders. Dat is niet van vandaag op morgen vervangen door lokale eiwitten. Daarom is het van belang om de soja die toch nog ingevoerd wordt, te laten voldoen aan duurzaamheidscriteria die de impact op landgebruik en emissies van soja reduceren.

Inhoud actie:

- ❖ tegen 2030 alle soja die door Belgische diervoederfabrikanten wordt gebruikt (60% in 2022 en 75% in 2025) te laten voldoen aan de FEFAC Soy Sourcing Guidelines en de "FEFAC Deforestation Free"-criteria. In België gebeurt de aankoop van duurzame sojacentificaten collectief en via BFA.
- ❖ opname van deze verbintenis in het [duurzaamheidscharter van BFA](#)

Timing: vanaf 2020

Actoren:

Belgian Feed Association

DUURZAME DIERLIJKE PRODUCTIE

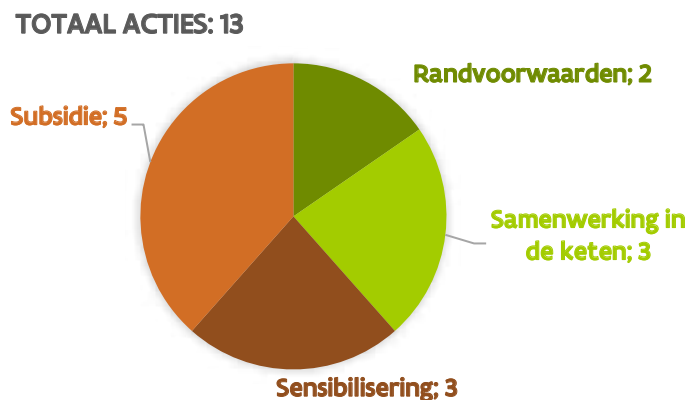
De veehouderij zorgt in Vlaanderen mee voor een gevarieerd eiwitaanbod, maar speelt ook zijn rol in een circulair systeem. Veehouderij onderhoudt immers het landschap, valoriseert producten die de mens niet kan verteren (zoals gras en nevenstromen) en de mest van de dieren voedt gewassen en brengt koolstof in de bodem aan. Door de kringlopen (voeder, mest, energie, water...) verder te sluiten en door bijkomende ecosysteemdiensten te leveren, kan de impact van de veehouderij op klimaat, milieu, biodiversiteit en water gereduceerd worden.

(Nieuwe) Verdienmodellen, zoals carbon farming of korte ketenverkoop, moeten deze bijkomende inspanningen vergoeden. Zowel voor de markt als de overheid is hierin een rol weggelegd.

Doelstellingen:

- verduurzaming dierlijke eiwitproductie in brede zin, inclusief monitoring
- reductie van de ecologische impact van de veehouderij
- versterken van de positieve effecten van de veehouderij op milieu en maatschappij door het stimuleren van nieuwe, duurzame verdienen modellen en/of afzetmarkten voor lokale dierlijke eiwitten of eiwitproducten
- vergroten van de winstmarge voor de veehouder door meer en betere samenwerking in de keten.

1. OVERZICHT

2. SAMENWERKING IN DE KETEN

Actie	Trekker	Status
Samenwerkingsverband rond duurzame verdienmodellen in de veehouderij	Boerenbond	✓
Convenant Enterische emissies	Departement Landbouw en Visserij	⚙️
Update Duurzaamheidsmonitor Melkvee	Belgische Confederatie van de Zuivelindustrie	⚙️

13. Samenwerkingsverband rond duurzame verdienmodellen in de veehouderij

Status: ✓

Context: om van een verdienmodel te spreken, heb je inkomsten nodig. Als je wil werk maken van het verdienmodel van de veehouders, is het daarom belangrijk om dat samen met de keten te doen. Er is nood aan een actieve facilitatie van de regionale ketenvorming waar ondernemers vanuit hun vakmanschap elkaar kunnen versterken op het vlak van duurzame en gezonde voeding, geproduceerd met respect voor plant, mens en dier.

In de eerste plaats bouwen we ketens rond voedselproductie. Maar ook op het vlak van energieproductie, ecosysteemdiensten, natuurbeheer, valorisatie nevenstromen, enz. kan lokale samenwerking met andere landbouwers, overheden en bedrijven, tot extra inkomen leiden op bedrijfsniveau. Wat dit specifiek betekent, is evenwel heel sterk afhankelijk van de sector, de productiemethode en de regio en moet op die manier verder uitgewerkt worden.

Inhoud actie: in kaart brengen van noden en al bestaande instrumenten om duurzame verdienmodellen in de veehouderij te ontwikkelen en te implementeren in de keten. Hiervoor werd in 2021 vanuit de ploeg 'verdienmodellen veehouderij' een nota opgesteld die op vraag bezorgd kan worden. Deze nota wordt ook door de verschillende actoren gebruikt als achtergronddocument en eventuele basis voor projecten die werken rond duurzame verdienmodellen. Deze actie kwam tot stand binnen de ploeg 'verdienmodellen veehouderij'.

Timing: 2021 – 2022

Actoren:

Boerenbond	ILVO (partner Agrolink)	Inagro (partner Agrolink)	Belgian Feed Association	Vlaamse Milieumaatschappij	Departement Omgeving	Departement Landbouw en Visserij
------------	-------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	-------------------------------	-------------------------	--

Actoren:

Belgische Confederatie van de Zuivelindustrie | MilkBE | Boerenbond | Algemeen Boerensyndicaat

3. SENSIBILISERING

Actie	Trekker	Status
Begroting van stikstof-, fosfor- en eiwitstromen in het agrovoedingssysteem in Vlaanderen: indicatoren voor efficiëntie en circulariteit	Departement omgeving	✔
Opleidingen in ecologische voetafdrukberekeningen voor de diervoederfabrikanten	Belgian Feed Association	⚙️
Veehouders begeleiden in duurzame bedrijfsvoering	Boerenbond	⚙️

16. Begroting van stikstof-, fosfor- en eiwitstromen in het agrovoedingssysteem in Vlaanderen: indicatoren voor efficiëntie en circulariteit

Status: ✔

Context: het Vlaamse agrovoedingssysteem is sterk afhankelijk van de input van externe stikstof en fosfor, o.a. in de vorm van kunstmest en geïmporteerde grondstoffen voor veevoeder. Aan de outputzijde zijn er aanzienlijke stikstof- en fosforverliezen naar de omgeving.

Inhoud actie: in opdracht van het Departement Omgeving brengt deze studie de stikstof- en fosforstromen in de verschillende compartimenten en deelsectoren van het Vlaamse agrovoedingssysteem in kaart. Aan de hand van indicatoren is onderzocht in welke mate de stikstof- en fosforkringlopen gesloten zijn, waar de grootste verliezen en inefficiënties zitten en wat het potentieel is voor bijkomende recuperatie. Ook de eiwitstromen zijn begroot, aangezien de eiwitvraag van mens en dier een grote drijvende kracht is achter de stikstof- en fosforstromen. Ten slotte worden een aantal complementaire mogelijkheden besproken om de kringloop beter te sluiten. Meer informatie bij [Departement Omgeving](#).

Timing: 2021 – 2022**Actoren:**

Departement Omgeving

17. Opleidingen in ecologische voetafdrukberekeningen voor de diervoederfabrikanten

Status: ⚙️

4. SUBSIDIE

Actie	Trekker	Status
VLIF-steun voor productieve investeringen in duurzame stallen, verwerking dierlijke producten op de hoeve en korteketenverkoop	Departement Landbouw en Visserij	✔
Subsidie voor voedermanagement bij melkvee (pre-ecoregeling)	Departement Landbouw en Visserij	✔
Subsidie voor voedermanagement bij rundvee (ecoregeling)	Departement Landbouw en Visserij	💡
Steun voor opstart van of omschakeling naar een toekomstgerichte duurzame ondernemingsstrategie op een landbouwbedrijf	Departement Landbouw en Visserij	💡
Innovatieve technieken en ontwikkeling extra ondersteunen	Departement Landbouw en Visserij	💡

19. VLIF-steun voor productieve investeringen in duurzame stallen, verwerking dierlijke producten op de hoeve en korte keten verkoop

Status: ✔

Context: sinds 2000 bestaat binnen VLIF de mogelijkheid om specifieke investeringen die de duurzaamheid opdrijven, ook verhoogd te subsidiëren. Tot dan werden echter een beperkt aantal stalsystemen eruit gelicht voor verhoogde subsidie, maar werden ook volledige stallen gesubsidieerd (% op volledige stal). In 2015 werd een nieuwe stap genomen bij de invoering van het selectiesysteem door elke stal (uitgezonderd stallen voor de biologische productie) op te delen in deelinvesteringen, waarbij de duurzaamste deelinvesteringen het hoogst gesubsidieerd worden. Op deze manier bestaat er een trigger van overheidswege voor de meest duurzame uitvoering van stallen, want deze stallen zullen het hoogste subsidiepercentage kunnen genieten als som van de onderliggende deelinvesteringen. Op deze manier wordt de veehouderij op vrijwillige basis verduurzaamd op het vlak van investeringen. Investeringen op het vlak van verwerking van dierlijke producten op de hoeve en de korteketenverkoop ervan worden eveneens verhoogd gesubsidieerd door het VLIF.

Inhoud actie: Zie [VLIF-lijst](#)

Timing: doorlopend

Actoren:

Inhoud actie: deze toekomstige GLB-maatregel (onder voorbehoud van goedkeuring) omvat een eenmalige steun aan individuele land- en tuinbouwbedrijven voor het opstarten of omschakelen van hun bedrijfsvoering naar een vernieuwde toekomstgerichte bedrijfsstrategie op basis van een nieuw doordacht businessplan. Het kan hier bijvoorbeeld gaan over inkomensdiversificatie, differentiatie, verbreding, nieuwe functies en/of verandering/omschakeling in functie van het bedrijf.

Timing: 2023 – 2030

Actoren:

Departement Landbouw en Visserij

23. Innovatieve technieken en ontwikkeling extra ondersteunen

Status:

Context: er is grote nood aan nieuwe en innovatieve technieken om emissies te reduceren. Bij de ontwikkeling van de innovatieve technieken en de toepassing ervan zijn heel wat knelpunten die naar boven komen. De doelstelling is om deze knelpunten in kaart te brengen, aan te kaarten en waar mogelijk oplossingen te zoeken waar innovatie nu tegenaan loopt.

Inhoud acties:

Op dit moment zijn er twee acties waarrond gewerkt wordt:

- ❖ VLIF-innovatie: in het kader van innovatie is het meten van de emissies cruciaal om een zicht te krijgen op de mogelijke reducties. Via VLIF-innovatie zal het mogelijk zijn in de nieuwe GLB-periode om de meetkosten voor een aanzienlijk groter aandeel terugbetaald te krijgen. Bovendien is het belangrijk dat er meer dan één VLIF-innovatiedossier ingediend kan worden, zodat de techniek geoptimaliseerd kan worden, en er ook een herhalingsmeting uitgevoerd kan worden in het kader van een goedgekeurd meetprotocol. Binnen VLIF-innovatie zal deze flexibiliteit worden ingebouwd in functie van het meetprotocol (dat nog door WeComV moet worden opgesteld en goedgekeurd).
- ❖ Aan kaarten proefstalregeling: er is een noodzaak aan een degelijke proefstalregeling die de bouw van nieuwe technieken in de stallen mogelijk maakt. Hierbij is het belangrijk dat potentiële technieken vooraf worden geëvalueerd en goedgekeurd door een (nog op te richten) wetenschappelijk comité. Enkel op deze manier kunnen innovatieve technieken met voldoende zekerheid meegenomen worden in de uiteindelijke vergunningen.

Deze acties kwamen tot stand binnen de ploeg ‘emissies veehouderij’.

Timing: vanaf 2021

Actoren:

Departement Landbouw en Visserij | Departement Omgeving

////////////////////////////////////

6. RANDVOORWAARDEN

Actie	Trekker	Status
Verminderen uitstoot methaan met behulp van voedertechische maatregelen	Belgian Feed Association	
Maximale normen hanteren van ruw eiwit en fosfor in pluimvee- en varkensvoeder	Belgian Feed Association	

24. Verminderen uitstoot methaan met behulp van voedertechische maatregelen

Status:

Context: De agrovoedingssector engageert zich samen met de Vlaamse overheid om de methaanuitstoot bij rundvee tegen 2030 met 26% te reduceren ten opzichte van 2016. De Belgische diervoedersector zal met specifieke voedermaatregelen de helft hiervan (13%) realiseren tegen 2025.

Inhoud acties: Binnen de werkgroep voedermanagement wordt er samen met de nutritionisten gezocht naar passende voedermaatregelen.

Timing: 2020 – 2030

Actoren:
Belgian Feed Association

25. Maximale normen hanteren van ruw eiwit en fosfor in pluimvee- en varkensvoeder

Status:

Context: De leden van BFA blijven de uitstoot van stikstof (N) en fosfor (P₂O₅) in de natuur verder beperken. Dit doen ze door jaarlijks minstens 3 miljoen ton varkens- en pluimveevoeder te produceren in lijn met het laagnutriëntenconvenant. Het engagement beperkt de hoeveelheid N en P₂O₅ in het voeder.

Inhoud acties: jaarlijkse opvolging van de maximumnormen via analyses, jaarlijkse opvolging van hoeveelheid geproduceerde voeders, aanscherpen maximumnormen indien mogelijk

Timing: 2020 – 2030

Actoren:
Belgian Feed Association

MEER PLANTAARDIGE EIWITTEN

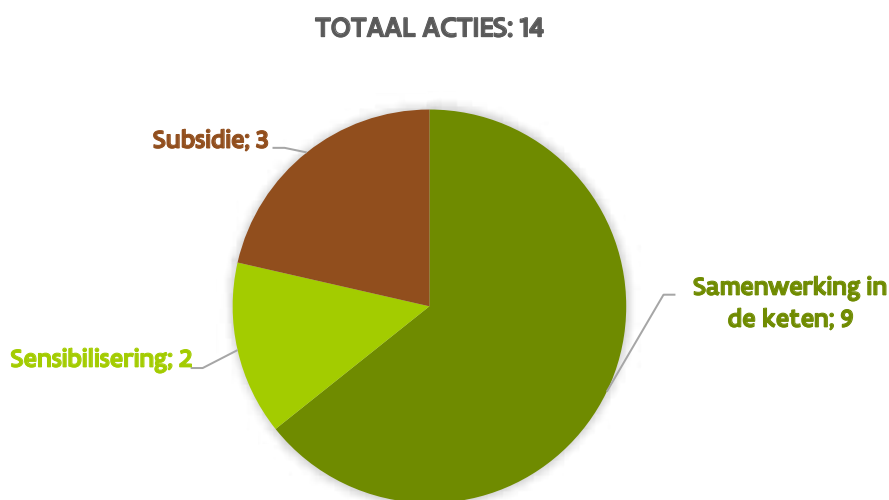

Een groter areaal plantaardige eiwitten in de Vlaamse landbouw kan bijdragen aan een meer diverse en bedrijfsgebonden ruwvoederwinning in de veehouderij. Ook kan een groter lokaal aanbod van eiwitgewassen voor humane consumptie de marktwerking versterken omdat het inspeelt op de actuele noden van de Vlaamse agrovoedingsketen. Door te kiezen voor low input teelten zoals vlinderbloemigen die minder inputs zoals kunstmest en water vragen, kunnen bijkomende milieuvoordelen worden gerealiseerd. Dit vraagt extra inspanning en ondersteuning voor eiwitteelten waarrond nog een nieuwe keten ontwikkeld moet worden.

Doelstellingen:

- Areaal plantaardige eiwitten vergroten. t.o.v. areaal in 2020 (27.000 ha):
 - o Voor de eenjarige eiwitteelten (humane en diervoeding): + 1.000 ha in 2023 (t.o.v. 2020) met een jaarlijkse stijging van minimaal 50 ha per jaar.
 - o Voor de meerjarige eiwitteelten (humane en diervoeding): + 20.000 ha in 2023 (t.o.v. 2020) met een jaarlijkse stijging van minimaal 1000 ha per jaar.
- Ontwikkeling van nieuwe (circulaire) ketens, om zo afzetzekerheid te bieden.

1. OVERZICHT

2. SAMENWERKING IN DE KETEN

Actie	Trekker	Status
EIP-project KIPEi	Boerenbond	
EIP-project KIK-LOVE	Inagro (partner Agrolink)	
Eiwitproject KIKET	Arteveldehogeschool	
Eiwitproject LoCoSoy	Flanders' Food	
Eiwitproject Nood aan Noot	Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant (partner Agrolink)	
Eiwitproject PeaPact	HOGent (partner Agrolink)	
Organisatie netwerkevent tussen toeleveranciers en landbouwers	Boerenbond, Departement Landbouw en Visserij	
Organisatie netwerkevents voor verschillende ketenactoren	Flanders' Food	
Capteren en samenvatten van goede praktijken en lessons learned rond eiwitketens uit bestaande projecten	Flanders' Food	

26. EIP-project KIPEi

Status:

Context: veel Vlaamse telers vragen om alternatieve en economisch rendabele zomergewassen onder glas. Dit is zeker het geval voor sla, een van de belangrijkste gewassen in onze koude frames. Door de fusariumdruk in de zomermaanden stoppen immers veel slatelers in die periode met het telen van kropsla. Het kweken van vlinderbloemigen kan een interessante manier zijn om deze leemte in de zomermaanden in te vullen.

Inhoud actie: deze operationele groep onderzoekt of de teelt van Edamame, kikkererwten, rode bruine bonen en Borlotti bonen technisch mogelijk en economisch interessant is in een serre. KIPEi staat voor Ketenbreed initiatief voor plantaardig eiwit uit Vlaamse koude serres

Timing: 1 januari 2022 – 31 december 2023

Actoren:

Boerenbond	3 gangbare kropslatelers en 2 biotelers	Provinciaal Proefcentrum voor de Groenteteelt Oost-Vlaanderen vzw (partner Agrolink)	Innovatiesteunpunt	ILVO (partner Agrolink)
------------	---	--	--------------------	-------------------------

27. EIP-project KIK-LOVE

Status:

Context: kikkererwten zijn vandaag razend populair en hebben verschillende toepassingen, puur of verwerkt, in allerlei lekkere gerechten. Echter, momenteel is de kostprijs van de lokaal geteelde kikkererwt beduidend hoger dan de huidige wereldmarktprijs vanwege de kleine schaalgrootte, al is de ideale schaalgrootte hiervoor tot op heden niet bekend.

Inhoud actie:

- ❖ lopende initiatieven rond kikkererwten samenbrengen
- ❖ daar richtbaarheid aan te geven om de groep van landbouwers verder uit te breiden
- ❖ samen aan ketenontwikkeling te werken door uitwisseling van ervaring, succesverhalen
- ❖ mogelijke uitdagingen en problemen bespreken en samen aanpakken

Timing: 18 april 2022 – 17 april 2024

Actoren:

Inagro (partner Agrolink) | ILVO (partner Agrolink)

28. Eiwitproject KIKET

Status:

Context: kikkererwten zijn vandaag razend populair en hebben verschillende toepassingen, puur of verwerkt, in allerlei lekkere gerechten. Echter, momenteel is de kostprijs van de lokaal geteelde kikkererwt beduidend hoger dan de huidige wereldmarktprijs vanwege de kleine schaalgrootte, al is de ideale schaalgrootte hiervoor tot op heden niet bekend.

Inhoud actie: het project KIKET bouwt voort op de kennis van het [KIK-Love-project](#) omtrent het optimaliseren van de Vlaamse kikkererwtteelt en het onderzoeken van de toepassingsmogelijkheden. Hierbij wil men ook de bereidheid van de keten onderzoeken om over te schakelen naar een Vlaamse kikkererwt, en de betalingsbereidheid en de toepassingsmogelijkheden om zo de ideale schaalgrootte te bepalen.

Timing: 18 april 2022 – 17 april 2024

Actoren:

3 landbouwbed rijven: Peas & Beans, Phae en Ekoto	Abinda bv	Green yard nv	Deldiche	Delhaize De Leeuw	ILVO (partner Agrolink)	Inagro (partner Agrolink)	Artevelde hogescho ol	Rikolto
---	--------------	---------------------	----------	----------------------	-------------------------------	---------------------------------	-----------------------------	---------

29. Eiwitproject LoCoSoy

Status:

Context: problemen zoals de opschaling naar de (biologische) praktijk en het verzekeren van een afzetmarkt spelen parten bij het tot stand komen van lokale en duurzame productie. Extrusie kan hierbij een centrale rol spelen binnen een kleinschalige, lokale sojateelt in Vlaanderen. We moeten ook de voorkeur van de consument hierbij in het achterhoofd houden en een stabiele samenwerking in de hele keten nastreven, waarbij een stabiele samenwerking en afzetmarkt beoogd worden.

Inhoud actie: onder LoCoSoy verenigen telers, verwerkers en retailers zich tot een projectconsortium, waarbij een totale duurzame en lokale keten van soja aan de basis ligt. Door verschillende verdienmodellen uit te werken, komt er een rendabele samenwerking tussen de betrokken ketenactoren tot stand en kan dit project op termijn ook model staan voor de verwerking van andere lokaal geteelde eiwitgewassen, zoals veldbonen, lupinen of erwten.

Timing: 1 mei 2022 – 30 april 2024

Actoren:

Flanders' Food	BioGrano: 3 landbouwbedrijven: Ivan Pollet, Karel Dewaele, Simon Colembi	La vie est belle	ILVO (partner Agrolink)	Inagro (partner Agrolink)	UCLouvain	Colruyt Group
----------------	--	------------------	-------------------------	---------------------------	-----------	---------------

30. Eiwitproject Nood aan Noot

Status:

Context: binnen gezondheidsrichtlijnen wordt dagelijkse consumptie van noten aangeraden, maar het notenareaal is op dit moment veel te klein om dit lokaal te verwezenlijken in Vlaanderen. Walnotenbomen en hazelaars bieden niet enkel vruchten, maar ook ecosysteemdiensten, zoals erosiebestrijding, houtproductie en CO₂-opslag. Daarom wil het project Nood aan Noot notenbomen inzetten om duurzaam landgebruik, duurzame voedselproductie en lokale eiwitvoorziening te stimuleren. Vanuit pioniers, potentiële nieuwe producenten maar ook verwerkers is er vraag naar onderzoek om een stap te kunnen zetten naar professionele Vlaamse notenteelt, en om de knelpunten en opportuniteiten van lokale notenteelt en notenverwerking in kaart te brengen.

Inhoud actie: in dit project willen de partners de mogelijkheden van Vlaamse walnoten- en hazelnotenteelten in kaart brengen en de verwerking ervan faciliteren in het kader van de eiwitstrategie. Dat gebeurt via een marktstudie, door bomen te monitoren, door noten en afgeleide notenproducten te analyseren, door potentiële verdienmodellen te bestuderen en een actieplan te schrijven.

////////////////////////////////////

Timing: 1 april 2022 – 31 maart 2024

Actoren:

3 landbouwbedrijven: Hugo Vets, Johan Erregat en Louis-Marie Tennstedt	Praktijkpunt Landbouw Vlaams-Brabant (partner Agrolink)	ILVO (partner Agrolink)	Inagro (partner Agrolink)	Migino bv
--	---	-------------------------------	---------------------------------	--------------

31. Eiwitproject PeaPact

Status:

Context: ondanks de interesse van voedingsbedrijven, is de teelt van gele erwten momenteel beperkt in Vlaanderen. De gele erwten is nutritioneel en technologisch interessant vanwege zijn hoge eiwit- en vezelgehalte, interessant aminozuurprofiel en neutrale kleur en smaak. Teeltonderzoek en voldoende afzet zijn enkele pijnpunten waarbij de opschaling van deze teelt mee heeft af te rekenen. Ook is verder onderzoek noodzakelijk naar de verwerking en om de verwachtingen bij de consument in kaart te brengen.

Inhoud actie: het project PeaPact ambieert het verdere onderzoek naar mogelijkheden om de gele erwten lokaal te telen en te verwerken tot allerlei voedingsproducten, van vleesvervangers tot plantaardige dranken.

Timing: 1 juni 2022 – 31 mei 2024

Actoren:

Landbou wer Karel Dewaele	HOGENT (partner Agrolink)	Inagro (partner Agrolink)	Bond Beter Leefmilieu	Agrosoft	La vie est belle	De Hobbit	Cosucra	Delifresh
---------------------------------	---------------------------------	---------------------------------	--------------------------	----------	---------------------	--------------	---------	-----------

32. Organisatie netwerkevent tussen toeleveranciers en landbouwers

Status:

Context: de interesse bij de consument naar producten op basis van plantaardige eiwitten neemt toe. Landbouwers willen inspelen op deze vraag uit de markt met een lokaal aanbod, maar het ontbreekt hen vaak aan concrete contacten met afnemers en kennis van toeleveranciers en zaadveredelaars. Die contacten en kennis zijn nochtans nodig om te zorgen voor een lokaal, haalbaar aanbod van plantaardige eiwitgewassen die praktijkrijp zijn en voldoen aan de verwachtingen van de afnemer.

Inhoud actie: (zaad)leveranciers, landbouwers en afnemers met elkaar in contact brengen om elkaars noden en mogelijkheden beter te kennen en begrijpen.
Deze actie kwam tot stand binnen de ploeg ‘teelt plantaardige eiwitbronnen’.

////////////////////////////////////

Timing: 2023

Actoren:

Boerenbond | Departement Landbouw en Visserij

33. Organisatie netwerkevents voor verschillende ketenactoren

Status;

Context: de interesse bij de consument naar producten op basis van plantaardige eiwitten neemt toe. Landbouwers willen inspelen op deze vraag uit de markt met een lokaal aanbod maar weten niet hoe de vraag er precies uitziet. Van de kant van de verwerking is er ook interesse om met lokaal geteelde grondstoffen te werken, vaak omdat de lokale productie transparant is, goede afspraken mogelijk zijn, en de verwerkers die lokale productie belangrijk vinden. Toch is er weinig kennis over lokale productie. De vraag naar nieuwe producten met lokale plantaardige eiwitten, biedt de kans om het vakmanschap en de stielkennis van de verschillende ketenactoren samen te brengen. Door het verbinden van ondernemers kan er een netwerk opgebouwd worden. Tegelijk biedt dit de kans om de werking binnen andere schakels van de keten te leren kennen en zo een beter beeld te hebben van vraag en aanbod (volume, kwaliteit, enz.). Netwerking en kennis zijn een belangrijke eerste stap die later tot regionale samenwerking kan leiden, waarbij er een duurzaam verdienmodel is voor elke schakel in de keten.

Inhoud actie:

- ❖ verwerkers en landbouwers met elkaar in contact brengen om elkaars noden en mogelijkheden beter te kennen en begrijpen.
- ❖ verschillende organisaties gaan samenwerken om netwerkevents te organiseren voor landbouwers en verwerkers. Enerzijds komt er een inventarisatie van events die al gepland staan, anderzijds wordt er bekeken welke aankomende events elkaar kunnen versterken.
- ❖ een overzicht van de netwerkmomenten komt centraal ter beschikking voor de verschillende actoren in de keten.
- ❖ stappenplan:
 - organisatie van netwerkevents door diverse organisaties
 - online bevraging naar geplande events
 - afstemming van (toekomstige) events tijdens een overlegmoment met de verschillende organisaties en onderzoeken van mogelijke samenwerking
 - centrale bekendmaking (online) van de geplande netwerkevents, en verspreiding via de eigen kanalen van de partners

Deze actie kwam tot stand binnen de ploeg 'opbouw eiwitketen'

Timing: vanaf 2022

Actoren

Flanders' Food	Boerenbond	ILVO (partner Agrolink)	Inagro (partner Agrolink)	UGent (partner Agrolink)	Bond Beter Leefmilieu	Departement Landbouw en Visserij	Belgian Feed Association
----------------	------------	-------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	-----------------------------	--	--------------------------------

MEER NIEUWE EIWITTEN

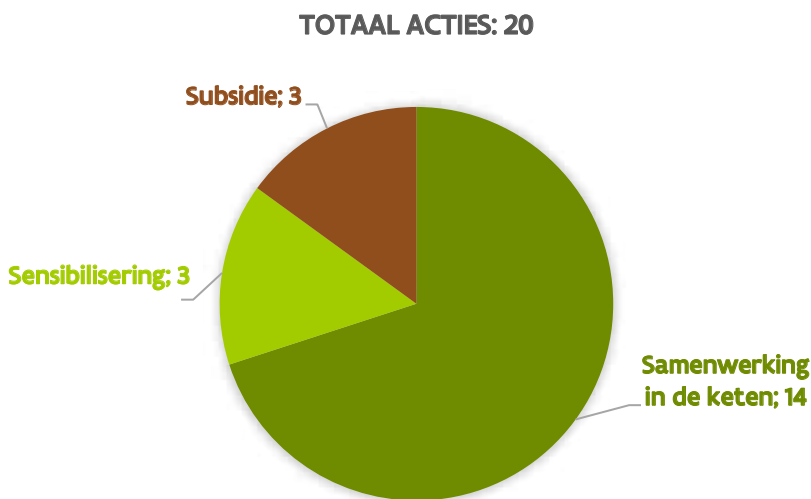

Nieuwe eiwitbronnen hebben een plaats in veevoeding, humane voeding en in de biogebaseerde economie. Denk maar aan insecten, algen, eendenkroos, microbiële eiwitten uit schimmels, bacteriën en gisten, cellulaire eiwitten zoals kweekvlees, eiwitten die gewonnen kunnen worden uit biomassanevenstromen. Vlaanderen moet een hotspot worden op het gebied van kennis, productie en verwerking van deze ‘nieuwe’ eiwitten.

Doelstellingen:

- Meer kennis, productie en verwerking van nieuwe eiwitbronnen (bv. insecten en algen)
- Meer kennis, productie en verwerking van nieuwe toepassingen van bestaande eiwitbronnen (bv. via fermentatie)

1. OVERZICHT

2 SAMENWERKING IN DE KETEN

Actie	Trekker	Status
Faciliteren oprichting producenten- of brancheorganisatie aquacultuur	Departement Landbouw en Visserij	✓
EIP-project Entomoponics	Inagro	⚙️

Opmaak autocontrolegids insecten	Departement Landbouw en Visserij	
Oprichting van en samenwerking binnen The ProteInn Club	Bio Base Europe Pilot Plant, Capture, UGent, ILVO (partners Agrolink)	
Eiwitproject Agrarische Insecten Cluster (AIC)	Thomas More	
Eiwitproject CEMPA	UGent (partner Agrolink)	
Eiwitproject Em'Liquid	Empro Europe	
Eiwitproject MAESTRO	Anko Projects	
Eiwitproject Proteïnen Booster	Inagro (partner Agrolink)	
Eiwitproject BactoStar	Biolynx	
Eiwitproject ProFungi	Biolynx	
Overzicht pilootinfrastructuur bij onderzoeksinstituten en bedrijven opmaken en ontsluiten	Agrolink Vlaanderen	
Uitbreiden van doelpubliek en doelstelling van het bestaande Novel Food platform van Flanders' FOOD	Flanders' FOOD	
Detecteren van knelpunten en oplossingen m.b.t. de grondstofverklaring voor nevenstromen	Fevia Vlaanderen	

40. Faciliteren oprichting producenten- of brancheorganisatie aquacultuur

Status:

Context: samenwerking wordt in de land- en tuinbouw, visserij en aquacultuur meer en meer de cruciale factor om vooruit te gaan. Het denken in ketens en netwerken leidt tot fundamentele veranderingen in de manier waarop een sector functioneert. Het oprichten van PO's of BO's (i.e. producenten- of brancheorganisaties) is een van de instrumenten om weerstand te bieden aan moeilijke marktomstandigheden. Dit geldt ook voor de aquacultuursector. Om de sector te stimuleren een PO/BO op te richten, moet de mogelijkheid gecreëerd worden om deze PO/BO officieel te erkennen.

Inhoud actie: Vlaams wettelijk kader creëren voor de oprichting van een PO/BO in de aquacultuursector, door ontwerp van besluit en goedkeuring in de Vlaamse regering. Zie ook [Crevits maakt oprichting producentenorganisatie aquacultuur mogelijk | VILT vzw.](#)

Met dit initiatief wordt de mogelijkheid gecreëerd om een PO/BO aquacultuur officieel te erkennen. De effectieve oprichting van een PO/BO aquacultuur blijft echter een sectorinitiatief. Door de erkenning van een PO/BO kan men o.a. rekenen op betere steunvoorwaarden en is 'uitbreiding van discipline' mogelijk. Anderzijds zijn er ook enkele vereisten zoals vastgelegd in de GMO-verordening (bv. opmaak Productie- en Marketingplan).

Timing: mei 2022

Actoren:

Departement Landbouw en Visserij | Vlaams Aquacultuur Platform

41. EIP-project Entomoponics

Status:

Context: Insecten zijn een alternatieve, duurzame eiwitbron indien ze gekweekt kunnen worden op (laagwaardige) nevenstromen. Tegelijk zijn een aantal landbouwers op naar nieuwe landbouwactiviteiten.

Inhoud actie: Valorisatie van plant- en oogstresten van glastuinbouwers door meelwormen + verkenning van meervoudig gebruik van serre (vruchtgroenteteelt + insectenkweek)

Timing: 1 juli 2021 – 30 juni 2023

Actoren:

Inagro (partner Agrolink)

42. Opmaak autocontrolelegs insecten

Status:

Context: de insectensector in België is momenteel een kleine, volatiele sector. Zowel landbouwers als niet-landbouwers hebben interesse om te starten met insectenkweek, maar weten niet goed hoe eraan te beginnen. Voor de praktische kant maakte het Departement Landbouw en Visserij, in samenwerking met leden uit het Strategisch Platform Insecten, al een [handleiding insectenkweek en -verwerking](#) op. Wat betreft de regelgeving, werd in 2016 al een [webpagina insecten](#) opgemaakt die alle geldende regelgeving en contactpersonen samenvat. Maar hiermee wordt de regelgeving nog niet geïnterpreteerd en toegepast op insectenkweek. Om andere sectoren hiermee te begeleiden, worden autocontrolelegs ontwikkeld door de sector in samenwerking met de bevoegde overheid (FAVV). Ook voor de insectensector is hier nood aan. Het gaat dan enkel om de regelgeving die het meeste aanpassingen op bedrijfsniveau vraagt: die rond voedselveiligheid.

Inhoud actie:

Opmaak van een autocontrolelegs insecten:

- Deze autocontrolelegs insecten helpt (startende) insectenkwekers om te voldoen aan de reglementering over autocontrole. Insectenkwekers kunnen deze autocontrolelegs dus gebruiken als hulpmiddel bij het opstellen van hun autocontrolesysteem en ook als basis voor een eventuele validatie van dit autocontrolesysteem. Gebruik van een gids is niet verplicht. Het is wel wettelijk verplicht om over een autocontrolesysteem te beschikken. [Meer informatie over autocontrole \(website FAVV\)](#).

//

- Deze autocontrolegids is enkel bestemd voor insectenkwekers, niet voor verwerkers of handelaars van insecten. De insectensoorten zijn beperkt tot de meest courante insectensoorten in België: de meelworm, zwarte soldatenvlieg, krekkel en treksprinkhaan. De toepassing van deze gekweekte insecten is humane voeding, diervoeder en/of petfood.

Deze actie kwam tot stand binnen de ploeg 'insecten'.

Timing: 2021 - 2023

Actoren:

Departement Landbouw en Visserij	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen	KU Leuven (partner van Agrolink)	Inagro (partner Agrolink)	Thomas More	Boerenbond
----------------------------------	--	----------------------------------	---------------------------	-------------	------------

43. Oprichting van en samenwerking binnen The ProteInn Club

Status:

Context: [The ProteInn Club](#) faciliteert en versnelt de verdere ontwikkeling van een uniek ecosysteem rond fermentatiegebaseerde proteïnen. Ze brengen alle actoren samen om bij te dragen tot een duurzamer voedselsysteem en een circulaire bio-economie.

Inhoud actie:

- ❖ een ecosysteem creëren voor de productie, consumptie en toepassing van fermentatie-gebaseerde eiwitten.
- ❖ partners verbinden over de gehele waardeketen en innovatieketen
- ❖ kennisverspreiding over fermentatie-gebaseerde eiwitten als deel van de transitie naar een circulaire bio-economie en een duurzaam voedselsysteem
- ❖ innovatie en demonstratie faciliteren in het domein van fermentatie-gebaseerde eiwitten

Timing: oprichting in juni 2022, doorlopende acties

Actoren:

Bio Base Europe Pilot Plant | UGent (partner Agrolink) | CAPTURE | ILVO (partner Agrolink)

44. Eiwitproject Agrarische Insecten Cluster (AIC)

Status:

Context: door zich te organiseren in een cluster waarbij de leden zich gaan specialiseren in de verschillende activiteiten van productie tot verwerking en waarbij winst en risico evenredig verdeeld worden onder de leden, kan de productie en verwerking van larven van de zwarte soldatenvlieg efficiënter en haalbaarder gemaakt worden.

Inhoud actie: in het AIC-project willen de verschillende partners met elk hun eigen expertise en specialisatie in productie en verwerking van insecten, automatisatie en datamanagement hun krachten bundelen om een duurzame ketensamenwerking te creëren voor de productie en verwerking van larven van de zwarte soldatenvlieg als hoogwaardige eiwitrijke grondstof voor diervoeders. In deze samenwerking worden de krachten gebundeld van producent tot afnemer om te komen tot een economisch rendabel, duurzaam en kwalitatief eindproduct.

Timing: 1 juli 2022 – 30 juni 2024

Actoren:

5 landbouwbedrijven: Mertens-hal Iv, Tim Mertens, Wouter Mertens, Romberama bvba en Robbe & Peter Vermeiren	Thomas More	Global Link Projects bv	Agropolis Service nv	Proef- en Vormingscentrum voor de Landbouw	ForFarmers Belgium bv
---	----------------	----------------------------------	-------------------------	--	--------------------------

45. Eiwitproject CEMPA

Status:

Context: door het opkweken van microbiële proteïnen op basis van nevenstromen, zoals ethanol, wordt zowel een nieuwe eiwitbron ontwikkeld als nevenstromen gevaloriseerd. Het project CEMPA staat voor 'Omzetten van C naar Ethanol en upgraden naar Microbiële Proteïnen voor Aquacultuur', en wil microbiel eiwit als veevoederingsrediënt lokaal produceren uit een reststroom uit de staalproductie, namelijk ethanol. Dit microbiel eiwit kent geen externe invloeden (zoals het klimaat, weer) en scoort op vlak van ecologische duurzaamheid beter dan de klassieke eiwitbronnen.

Inhoud actie:

- ❖ produceren van ethanolsubstraat, noodzakelijk voor het fermentatieproces, uit staalafgassen
- ❖ alle industriële schakels (CO₂-stroom, ethanolproductie, veevoederbedrijven en landbouwers) laten samenwerken om tot een succesvolle implementatie van dit microbiel eiwit te komen
- ❖ zorgen voor een omvangrijke transitie, uniek op wereldschaal, met impact in Vlaanderen en bovendien met veel mogelijkheden om het concept te exporteren naar andere regio's.

Timing: 1 juni 2022 – 31 juli 2023

Actoren:

UGent (partner Agrolink)	Kemin Europa nv	Arcelor Mittal nv	Bio Base Europe Pilot Plant
-----------------------------	-----------------	-------------------	--------------------------------

beschouwd. Dit op voorwaarde dat het product voldoet aan de wettelijke voorwaarden en voedselveiligheidsvoorwaarden voor dat gebruik (bv. als diervoeder, als bodemverbeteraar, als grondstof voor een ander product ...). Dit principe wordt aanvaard en toegepast door het FAVV. Door de innovatieve ontwikkelingen op het vlak van 'nieuwe' eiwitten en op het vlak van circulariteit – bv. de benutting van nevenstromen uit de landbouw en de voedingsindustrie – kunnen we verwachten dat andere en meer nevenstromen in de toekomst nuttige toepassingen zullen krijgen in humane voeding, diervoeder, als substraat voor fermentaties, enz.

Een [grondstofverklaring](#) is wettelijk verplicht om bepaalde afvalstoffen als grondstof te kunnen gebruiken. Nevenstromen worden in de praktijk als waardevolle grondstof gebruikt en gezien. Vaak is een grondstofverklaring toch verplicht voor deze stromen. Een voorbeeld hiervan is zuiveringsslib uit de voedingsindustrie, dat i.t.t. compost en digestaat geen uitzondering krijgt binnen de REACH wetgeving en dus als afval wordt beschouwd, terwijl dit een bewezen bodemverbeterend middel is. Ook kiezen bedrijven soms zelf voor het statuut 'afval' voor deze waardevolle nevenstromen, vanwege de eenvoudigere administratieve afhandeling.

Inhoud actie:

- ❖ analyse van de huidige regels en voorwaarden m.b.t. nevenstromen, en van de knelpunten die in de praktijk nog ervaren worden onder deze regels
- ❖ voorstel verbeterpunten en oplossingen voor de gedetecteerde knelpunten. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen:
 - noodzakelijke oplossingen met betrekking tot het wettelijk kader
 - noodzakelijke oplossingen om de administratieve lasten van bedrijven te verminderen en zo meer hoogwaardige toepassingen van nevenstromen te bevorderen
- ❖ organiseren van ontmoetingen met betrokken beleidsniveau(s) om de verbetervoorstellen te bespreken en te onderhandelen over oplossingen.

Deze actie kwam tot stand binnen de ploeg 'nieuwe eiwitten: knelpunten'.

Timing: vanaf 2022

Actoren:

Fevia Vlaanderen

3. SENSIBILISERING

Actie	Trekker	Status
Aquaconsulent voor begeleiding potentiële ondernemers in aquacultuur	Departement Landbouw en Visserij	
Retail informeren over en sensibiliseren om meer wettelijk toegelaten dierlijke bijproducten te gebruiken	Comeos	

Rundveehouders stimuleren en begeleiden richting meer valorisatie van natte nevenstromen uit de voedingsindustrie in rundveevoeder

Departement
Landbouw en
Visserij,
Boerenbond

54. Aquaconsulent voor begeleiding van potentiële ondernemers in aquacultuur

Status:

Context: aquacultuurondernemers worden geconfronteerd met heel wat vragen en uitdagingen bij de opstart van hun onderneming. Deze onzekerheden kunnen het ondernemersinitiatief mogelijk afremmen of kunnen ertoe leiden dat onrealistische plannen worden opgesteld. Om deze (potentiële) ondernemers bij te staan en te informeren is er nood aan begeleiding door een expert die het Vlaams aquacultuurlandschap en de nodige randvoorwaarden om een onderneming op te starten, goed kent.

Inhoud actie: vanuit het EFMZV/FIVA worden de nodige middelen vrijgemaakt voor het functioneren van een Vlaamse 'aquaconsulent' die (potentiële) ondernemers vrijblijvend kan bijstaan met advies en tegelijk beleidsgerichte informatie kan verzamelen en doorgeven. Zie ook [Ondernemen in aquacultuur / aquacultuurconsulent voor Vlaanderen \(inagro.be\)](#)

Timing: 01/01/2021 – 31/12/2023 (verderzetting ook na 2023 voorzien)

Actoren:

Departement Landbouw en Visserij | Inagro (partner Agrolink)

55. Retail informeren over en sensibiliseren om meer wettelijk toegelaten dierlijke bijproducten te gebruiken

Status:

Context: de Europese wetgeving die het gebruik van dierlijke bijproducten in diervoeders reguleert, werd op 7 september 2021 [versoepeld](#). Het gaat concreet om een aanpassing van Sectie F van Annex IV van de EU verordening No 999/2001, die verwerkte dierlijke eiwitten (VDE) van niet-herkauwers toelaat in voeder van andere niet-herkauwers. Deze versoepeling van de zogenaamde feedban vereist uiteraard nog steeds dat operatoren kruiscontaminatie voorkomen, zoals deze ook al bestaan voor de huidige uitzonderingen op het verbod. Deze versoepelingen zijn gericht zijn op een grotere valorisatie van dierlijke nevenstromen. Om ze te laten doorstromen naar de hele voedselproductieketen, is het van belang dat de laatste schakel in de voedingsketen, namelijk de grootwarenhuizen, dit ook toelaten in hun lastenboeken. Dit blijkt nu vaak nog niet het geval te zijn. Zo worden dierlijke bijproducten, zoals vetten en eiwitten, vaak nog geweerd in humane voeding, zowel direct als indirect (via veevoer).

Inhoud actie:

- ❖ COMEOS informeert haar leden (i.e. supermarktketens) over de recente versoepeling van de feedban voor varkens, pluimvee, insecten

VLIF-projectsteun voor innovaties in de landbouw	Departement Landbouw en Visserij	
Evaluatie bestaande subsidiekanalen, zodat ook nieuwe eiwitten en daarmee samenhangend nieuwe landbouwmodellen, hierop een beroep kunnen doen	Departement Landbouw en Visserij	

57. EFMZV / FIVA-steun voor productieve investeringen duurzame aquacultuur

Status:

Context: Vlaanderen heeft als doel een gezonde en duurzame groei van de lokale aquacultuurproductie, in overeenstemming met de Europese strategische richtsnoeren aquacultuur. Aquacultuur kan immers een duurzame bron van eiwitten zijn. Gezien de stagnatie binnen de Europese en Belgische aquacultuursector is het echter niet evident om ondernemers aan te trekken. De sector wordt geconfronteerd met sterke concurrentie van (goedkope) buitenlandse import, hoge kwaliteits- en gezondheidsvereisten, hoge operationele kosten (water, energie, personeel), hoge investeringskosten, enz.

Inhoud actie: om de lange looptijd van de return-on-investment in te perken en het financieel risico te beperken, is er financiële steun voor investeringen in de aquacultuur. Dit wordt momenteel gefinancierd binnen het Operationeel Programma EFMZV (Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur) 2014 – 2020, en zou gefinancierd worden door het programma EFMZVA 2021 – 2027, dat in 2023 volledig operationeel zal zijn. Meer info: [Financiële steun visserij | Departement Landbouw & Visserij \(vlaanderen.be\)](#)

Timing: doorlopend

Actoren:
Departement Landbouw en Visserij

58. VLIF-projectsteun voor innovaties in de landbouw

Status:

Context: door ‘Projectsteun voor innovaties in de landbouw’ worden innovatieve ideeën en concepten op het vlak van productie, verwerking en afzet van landbouwproducten sneller gerealiseerd in de praktijk. Land- en tuinbouwbedrijven die investeringen aangaan met een dergelijk innovatief doel nemen een pioniersrol op binnen de sector.

Inhoud actie: zie [Projectsteun voor innovaties in de landbouw](#)

Noot: niet de productie van alle nieuwe eiwitten kan ondersteund worden. Het moet immers gaan over landbouwproducten die voorkomen in Bijlage 1 van het verdrag van Rome. Microbieel eiwit is bijvoorbeeld geen landbouwproduct en wordt bijgevolg niet ondersteund vanuit het Departement

//

62. Eiwitproject MiProCas

Status:

Context: caseïne zorgt voor de typische eigenschappen van klassieke kaasproducten, maar door middel van genetic engineering zijn micro-organismen ook in staat om bepaalde types caseïne te produceren zonder afhankelijk te zijn van dierlijke componenten.

Inhoud actie: miProCas zet in precisiefermentatie, waarbij er na fermentatie van microbiële gastheren een fermentatievloeistof ontstaat die caseïne kan vervangen. Het project heeft tot doel om de fermentatieve productie van één geselecteerde caseïnevariant verder op punt te stellen en op te schalen. Ten slotte zal het microbiële caseïne verder geformuleerd worden waarbij diervrije kaasalternatieven worden ontwikkeld door toevoeging van caseïne aan plantgebaseerde kaasingrediënten of door toevoeging van andere caseïnevarianten.

Timing: 1 januari 2023 – 30 juni 2024

Actoren:

Bio Base Europe Pilot Plant vzw | NewMilkLab

3. SENSIBILISERING

Actie	Trekker	Status
Communicatie rond duurzaamheidsinitiatieven in de voedingsindustrie	Fevia Vlaanderen	

63. Communicatie rond duurzaamheidsinitiatieven in de voedingsindustrie

Status:

Context: de voedingsindustrie neemt heel wat initiatieven rond meer duurzame voeding, zowel op vlak van verduurzaming van de dierlijke sector als nieuwe ontwikkelingen in het plantaardig segment. De [duurzaamheidsroadmap](#) die in november 2021 werd gelanceerd, bundelt de ambities en acties naar een duurzamer voedingssysteem. Het is van belang om deze voldoende kenbaar te maken. Ook over innovatieve projecten rond eiwitdiversificatie en -transitie en de resultaten ervan wordt gecommuniceerd naar de voedingsbedrijven. Zo worden ook andere voedingsbedrijven gestimuleerd en gesensibiliseerd rond dit thema.

Inhoud actie:

- ❖ artikels in de Fevia Weekly Update & nieuwsbrief
- ❖ verhalen en video's op de Fevia-website

////////////////////////////////////

DUURZAME EIWITCONSUMPTIE

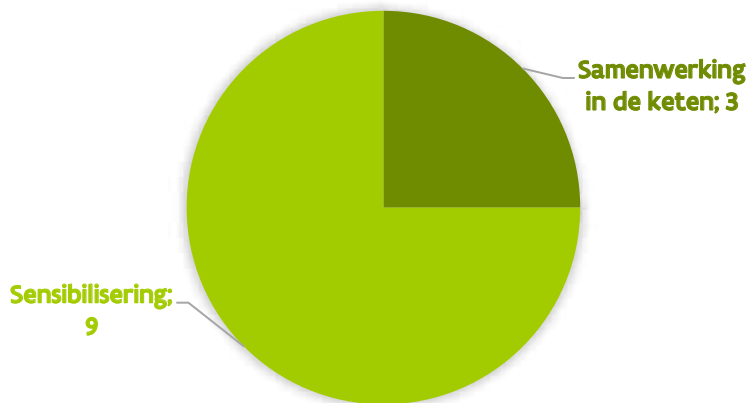

Een gezond en duurzaam voedingspatroon omvat ook een gezonde, diverse, milieuverantwoorde en lokale eiwitconsumptie. Dierlijke eiwitbronnen hebben daar een plaats in, maar een verschuiving naar meer plantaardige en alternatieve eiwitbronnen is noodzakelijk.

Doelstelling: bevorderen van gezonde, diverse, milieuverantwoorde en lokale eiwitconsumptie

1. OVERZICHT

TOTAAL ACTIES: 12

2. SAMENWERKING IN DE KETEN

Actie	Trekker	Status
Green Deal Eiwitshift op ons bord	Departement Omgeving	
Eiwitproject 'Een boon voor Leuven'	Boerenbond	
Eiwitproject 'Een boon voor A'	Mosquito in the room	

67. Eiwitproject ‘Een boon voor A’

Status:

Context: een eiwitshift met een stijging en diversificatie van de productie en consumptie van duurzame, gezonde eiwitten biedt enorme kansen, maar alle actoren van de voedingsketen moeten de handen in elkaar slaan.

Inhoud actie: dit project zal een duurzame eiwitshift binnen de stad en de regionale context (in en rondom Antwerpen) vormgeven door een diversiteit aan actoren te betrekken op lokaal niveau. Hierbij wordt ingespeeld op:

- productie: de verhoging van de afzet van duurzame eiwitproducten, door een verzekerde productafzet van eiwitrijke gewassen voor de producent, en
- consumptie: de verhoging van de lokale, stedelijke vraag naar duurzame, lokale eiwitten door middel van kennis- en adviesverlening naar grootkeukens en horeca.

Timing: 1 maart 2022 – 28 februari 2024

Actoren:

Mosquito in the Room | Sense | Biopolder | Rurant vzw | Let us

Context: bijdragen aan een verhoogde consumptie van duurzame eiwitten (plantaardig en/of dierlijk) door kinderen en jongeren gericht te sensibiliseren.

Inhoud actie: ontwikkelen van sensibiliserings- en informatiemateriaal rond gezonde voeding voor kleuters, kinderen van de lagere school en adolescenten in overeenstemming met de voedingsdriehoek, bruikbaar in diverse settings. Alle info, materiaal en mogelijkheid tot bestellen:

- voor kleuters (3 tot 6 jaar) <https://www.nice-info.be/toolbox/gezond-gebeten-voor-kleuters>
- voor kinderen van de lagere school (6 tot 12 jaar) <https://www.nice-info.be/toolbox/gezond-gebeten-voor-kinderen>
- voor jongeren (12 tot 18 jaar) <https://www.nice-info.be/toolbox/gezond-gebeten-voor-jongere>

Timing: 2021

Actoren:

NICE (onderdeel van VLAM)	Gezond Leven	Vlaamse Beroepsvereniging van Diëtisten	Vlaamse Vereniging Kindergeneeskunde	Eetexpert
---------------------------	--------------	---	--------------------------------------	-----------

70. Sensibiliseren consument rond eetbare insecten

Status:

Context: hoewel consumenten in onze contreien nog wat terughoudend zijn om insecten effectief op het menu te zetten, worden ze steeds meer gezien als een innovatieve eiwitbron. Meer insecten op ons bord past dan ook perfect binnen de doelstelling van de Vlaamse eiwitstrategie: inzetten op meer lokale, gezonde en duurzame eiwitten van productie tot consumptie. Door [onderzoek rond consumentenvoorkeuren](#) krijgen we meer inzicht in bepalende factoren voor consumenten om al dan niet insecten te eten. Dit is de eerste stap naar een meer gerichte sensibilisering van consumenten rond deze nieuwe eiwitten.

Inhoud actie:

Organisatie van het event ‘[Bugs to the future: Insecten eten, zijn we er klaar voor?](#)’ rond eetbare insecten op 15 mei 2022 in de plantentuin van Meise, en de hieraan gekoppelde informatie- en sensibiliseringscampagne (persartikels, sociale media, enz.) richting consumenten en breed publiek.

Timing: 15 mei 2022

Actoren:

Departement Landbouw en Visserij	Belgian Insect Industry Federation	Valusect-partners
----------------------------------	------------------------------------	-----------------------------------

71. Informeren en sensibiliseren van voedings- en gezondheidsprofessionals rond een diverse eiwitinname

Status:

Context: voedingsvoorlichters zoals artsen en diëtisten zijn een belangrijk en betrouwbaar aanspreekpunt voor consumenten over voeding en gezondheid. In samenwerking met een multidisciplinair samengestelde wetenschappelijke adviesraad en andere experts geeft NICE via zijn verschillende kanalen bijkomende duiding bij diverse voedingsthema's en dus ook bij het belang van een duurzame en diverse eiwitinname. Deze informatie ondersteunt de voedingsvoorlichter om de consument gezonde en duurzame voedselkeuzes te laten maken.

Inhoud actie:

De ingezette communicatiekanalen zijn:

- ❖ het driemaandelijks voedingsmagazine Nutrinews: de gedrukte versie wordt verspreid naar 15.500 professionals en is online te raadplegen op <https://www.nice-info.be/nutrinews>. Het maartnummer van 2022 was volledig gewijd aan de eiwitthematiek
- ❖ de maandelijkse NICE-nieuwsbrief
- ❖ factsheets voor voedings- en gezondheidsprofessionals aansluitend bij de Gezond Gebeten-boekjes als leidraad om ouders en opvoeders met vragen rond voeding en eetgedrag bij kleuters, kinderen van de lagere school en jongeren te begeleiden zie www.nice-info.be/materialen > factsheets

Timing: 2021 - 2022

Actoren:

NICE (onderdeel van VLAM) | Gezond Leven | Eetexpert | Diverse experts

72. Implementatie van aanbevelingen voedingsdriehoek voor gezonde en milieuverantwoorde voeding in communicatie, richtlijnen, materialen en projecten

Status:

Context: in 2020-2021 werd een stevig onderbouwingsdocument opgemaakt voor milieuverantwoorde voeding. Op basis van dit onderbouwingsdocument gebeurt een volledige integratie van gezondheid en milieu in de aanbevelingen bij de voedingsdriehoek. Een van de belangrijkste boodschappen is 'eet in verhouding meer plantaardige dan dierlijke voeding' waarbij plantaardige eiwitbronnen (zoals peulvruchten) onder de aandacht gebracht worden ter vervanging van dierlijke bronnen (zoals vlees).

Inhoud actie:

- ❖ integratie van de inzichten uit het onderbouwingsdocument in concrete aanbevelingen bij de voedingsdriehoek
- ❖ verspreiding van de documenten naar de partners, stakeholders en via sociale media, nieuwsbrieven, enz.
- ❖ *(afgerond)* integratie van de inzichten uit het onderbouwingsdocument in richtlijnen rond het eiwitaanbod in verschillende settings (scholen, bedrijven, sportclubs, woonzorgcentra)
- ❖ *(afgerond)* extra aandacht voor eiwitvariatie binnen het receptenplatform Zeker Gezond door:

- ❖ bij elk recept van [Zeker Gezond](#) een icoon toe te voegen met bijhorende gezondheidsinfo. Bij een hoofdgerecht bestaat het icoon uit de hoofd-eiwitbron van het recept en is de achtergrond gelinkt aan de plaats van deze eiwitbron in de voedingsdriehoek.
- ❖ mogelijkheid te bieden om te filteren op de eiwitbron van een recept of op vegetarische/veganistische recepten. Deze laatste recepten bevatten ook telkens een icoon dat ze vegetarisch/veganistisch zijn.
- ❖ regelmatig recepten in de kijker te zetten via sociale media en in de app zelf bv: recepten op basis van peulvruchten, recepten van een specifieke partner (EVA vzw), vegetarische recepten.
- ❖ uitbreiding van de tool [Mijngezondleven.be](#) met nieuwe modules (bv. specifieke aanbevelingen voor een gezonde lunch, de warme maaltijd...)
- ❖ [Mijngezondleven.be](#) regelmatig opnieuw onder de aandacht gebracht via social media, nieuwsbrieven, partners, enz.
- ❖ *(afgerond)* opmaak brochure, waarbij het belang van variatie in eiwitbronnen wordt beklemtoond. Zie [Gezonde-en-betaalbare-voeding-in-sociale-voedselvoorzieningen.pdf](#) ([gezondleven.be](#))
- ❖ *(afgerond)* organisatie van een webinar rond milieuverantwoorde en gezonde voeding.
- ❖ Organisatie van een e-learning rond milieuverantwoorde en gezonde voeding

Timing: vanaf 2021

Actoren:

Agentschap Zorg en Gezondheid | Vlaams Instituut Gezond Leven vzw

Werken ook mee aan één van bovenstaande acties:

Departement Omgeving | Departement Onderwijs | Vlaamse Beroepsvereniging voor diëtisten

73. Eiwitproject PEUL-CHAIN: sensibiliseringscampagne peulvruchten

Status:

Context: er zijn verscheidene projecten rond peulvruchten (soja, veldbonen, kikkererwten) die al het potentieel voor deze teelten in Vlaanderen hebben aangetoond. Nochtans wijst het teeltareaal uit dat peulvruchten in de praktijk weinig ingang kennen vanwege allerlei beperkende factoren, waaronder de uitbouw van een rendabele productieketen. Uit een recente rondvraag door het Vlaams instituut Gezond Leven vzw blijkt dat consumenten slechts beperkte kennis omtrent peulvruchten hebben, er veel misverstanden leven onder de bevolking en bijgevolg door een minderheid op regelmatige basis geconsumeerd worden.

Inhoud actie: binnen het project PEUL-CHAIN wordt de lokale teelt, verwerking en consumptie van peulvruchten in Vlaanderen gestimuleerd. Dit gebeurt via kennisdeling en sensibilisering met als doel de ‘early adopter/follower’-landbouwer aan te zetten om peulvruchten te telen, én een breder publiek dan de bewuste consument aan te zetten tot consumptie van peulvruchten.

Timing: 1 maart 2022 – 31 mei 2023

Actoren:

Gezond Leven	Agentschap Zorg en Gezondheid	ILVO (partner Agrolink)	VLAM	landbouwbedrijven: Peas & beans en Humus bv	Casibbeans bv	De Paddestoel	Deldiche nv	Solucious nv	Agape
--------------	-------------------------------	-------------------------	------	---	---------------	---------------	-------------	--------------	-------

74. Voedselconsumptiepeiling 2023

Status:

Context: de voedselconsumptiepeiling heeft als algemene doelstelling om de voedingsconsumptie, de eetgewoonten, en de lichaamsbeweging bij de Belgische bevolking tussen 3 en 64 jaar te beschrijven. De laatste VCP dateert van 2014. De opmaak van een nieuwe voedselconsumptiepeiling start in 2022

Inhoud actie:

- ❖ opmaak voedselconsumptiepeiling
- ❖ verspreiden van inzichten uit deze peiling

Actoren:

Sciensano | Agentschap Zorg en Gezondheid

75. Consumptiegedrag van de Vlaamse consument opvolgen

Status:

Context: inzichten in consumentengedrag helpen bij het voorbereiden en evalueren van acties en zijn beleidsondersteunend. VLAM volgt permanent het consumptiegedrag van de Vlaming aan de hand van diverse marktonderzoeken, zowel kwantitatief als kwalitatief. In mei 2022 start daarnaast het CO-MEET-onderzoek rond eiwitconsumptie. Dit onderzoek kadert in de Green Deal 'Eiwitshift op ons bord' en wordt uitgevoerd door de onderzoeksgroep Be4Life van de UGent in opdracht van het Departement Omgeving. Hierbij geven respondenten via een online vragenlijst aan wat ze dagelijks consumeren.

Inhoud actie:

- ❖ inzichten in consumentengedrag ontwikkelen en verspreiden
- ❖ beleidsaanbevelingen uit dit onderzoek opvolgen

Actoren:

VLAM | Departement Omgeving | UGent (partner Agrolink)

